

Marzenia o Imperium Słowiańskim

25 kwietnia 2015

Stworzyła rozbudowane podziemne struktury i program. Liczyła na zwycięskie zakończenie wojny i budowę Imperium Słowiańskiego z dominującą rolą Polski. Dzieje Konfederacji Narodu stanowią jedną z białych plam w historii polskiej konspiracji czasów II wojny światowej. Jak skończyły się marzenia o Imperium Słowiańskim?

Za początek istnienia Konfederacji Narodu uznaje się 19 września 1940 roku, kiedy doszło do połączenia kilku organizacji konspiracyjnych wcześniej skupionych w Komitecie Porozumiewawczym Organizacji Niepodległościowych, opozycyjnym do Związku Walki Zbrojnej. W ten sposób Tajna Armia Polska, Gwardia Obrony Narodowej, Związek Czynu Zbrojnego, „Pobudka” i „Znak” połączyły się w jeden, skonfederowany organizm.

ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

Bolesław Piasecki, 1938 W ogłoszonej deklaracji KN podkreślono m.in. przywiązanie do religii katolickiej, walkę z okupantem i narodowy charakter państwa polskiego. Ponadto, oprócz celu nadrzędnego jakim było odzyskanie niepodległości Polski, ważne było także przygotowanie przyszłych kadr dla odrodzonego państwa. W dokumencie tym określono również stosunek KN do ZWZ. Za konieczne uważano podjęcie z nią współpracy, lecz jednocześnie twardo stano na gruncie zachowania swojej niezależności. Wynikało to przede wszystkim z niechęci do dowództwa ZWZ, uznawanego za kontynuatorów sanacji.

Rozszerzeniem tekstu deklaracji stał się artykuł Bolesława Piaseckiego „Wielka Ideologia Narodu Polskiego” z przełomu czerwca i lipca 1940 roku. W tekście tym pojawia się koncepcja przyszłego Imperium Słowiańskiego jako związku państw od Finlandii po Bałkany pod przewodnictwem Polski. W myśleniu

Piaseckiego można dostrzec czytelne nawiązania do federacyjnych pomysłów Józefa Piłsudskiego. Biografowie Piaseckiego wprost nazywają jego wizję: „groteskową kopią piłsudczykowskiego prometeizmu”. W podobny sposób jak Marszałek Piłsudski, przywódca KN planował także uchwycić władzę w kraju. Przewidywał, że losy konfliktu potoczą się analogicznie jak w trakcie I wojny światowej, co doprowadzi do konfrontacji Polski ze Związkiem Radzieckim. O wyniku tego starcia decydującą rolę miały odgrywać kadry wykształcone w ogniu walki, a Konfederacja Narodu miała powtórzyć drogę Legionów Piłsudskiego. Drugie kluczowe zagadnienie stanowiła sprawa przyszłego ustroju odrodzonego państwa polskiego. Piasecki i czołowi działacze KN, uprzedzeni do demokracji i totalitaryzmu, proponowali idee uniwersalizmu jako „trzeciej drogi” pomiędzy tymi dwoma rozwiązaniami ustrojowymi. Głównym twórcą uniwersalistycznych koncepcji KN był jego kapelan, jezuita o. Józef Warszawski „Ojciec Paweł”.

Trzeba zaznaczyć, że w programie KN zaakcentowano również bezkompromisowy antykomunizm i antysemityzm. Wraz z tragicznym procesem eksterminacji ludności żydowskiej, zaczęto jednak odchodzić od tego drugiego elementu programu.

WOJSKO I POLITYKA

28 stycznia 1941 roku Konfederacja została podzielona na dwa człony: wojskowy i polityczny. Pierwszy, nazwany Konfederacją Zbrojną (od 1942 r. zbrojnym ramieniem KN stały się Uderzeniowe Bataliony Kadrowe), kierowany był przez majora Jana Włodarkiewicza. Działowi politycznemu przewodził Bolesław Piasecki. Włodarkiewicz dążył do jak najszybszego scalenia Konfederacji Zbrojnej z ZWZ i rozszerzenia współpracy. Komendant Główny ZWZ gen. Stefan Rowecki „Grot” powierzył nawet Włodarkiewiczowi zadanie organizacji akcji dywersyjnych na zapleczu frontu niemiecko-radzieckiego znanego pod nazwą „Wachlarz”. Nagła śmierć Włodarkiewicza do jakiej doszło w niewyjaśnionych okolicznościach w marcu 1942 r. nie przerwała energicznie prowadzonego procesu scaleniowego. Większość

Konfederacji Zbrojnej podporządkowała się ZWZ/AK.

W zaistniałej sytuacji musiał odnaleźć się Bolesław Piasecki. Organizacja składająca się z wielu grup o odmiennych poglądach przeżywała kryzys wewnętrzny. Pomimo odejścia Związku Czynu Zbrojnego i Gwardii Obrony Narodowej nastąpił okres rozwoju KN. W swoim szczytowym okresie osiągnęła ona przybliżoną liczbę 10 tysięcy członków. W tym okresie czytelnie ustosunkowano się do rządu gen. Władysława Sikorskiego i Delegatury Rządu na Kraj. Uznano, że w ówczesnej rzeczywistości krytykowanie rządu i osoby Naczelnego Wodza było bezcelowe. Delegaturę Rządu na Kraj uznano za oficjalną ekspozyturę Rządu w kraju, lecz nie ukrywano niechętnego stosunku do niej, wynikającego z różnic ideowych pomiędzy jej przedstawicielami a członkami KN.

AKCJE BOJOWE

W nocy z 26 na 27 lipca 1942 r. miała miejsce najsłynniejsza akcja bojowa Konfederacji Narodu i jedna z najbardziej brawurowych w okupowanej stolicy. Przebrani w niemieckie mundury członkowie KN pod dowództwem Stefana Lipińskiego „Bruno” bez jednego wystrzału uwolnili z niemieckiego więzienia przy ul. Daniłowiczowskiej pięciu przetrzymywanych tam członków KN. Znaczną pomoc w akcji udzielił im szef organizacji „Muszkieterowie” – Stefan Witkowski.

Drugą niezwykłą akcją były działania odwetowe na hitlerowcach wymierzone w znajdujące się w Prusach Wschodnich osady Krummenheide i Mittenheide, podjęte w odpowiedzi na pacyfikację wsi Krasowo-Częstki. Oddział Uderzeniowych Batalionów Kadrowych podporucznika Stanisława Karolkiewicza „Szczęsnego” przy wsparciu jednej z grup Narodowych Sił Zbrojnych zabił wówczas ok. 80 Niemców, tym jednego z najbardziej bezwzględnych realizatorów eksterminacji Polaków w okolicy Hermanna Upitza. Wydarzenia te miały miejsce w nocy z 14 na 15 sierpnia 1943 r. Świetnie zaplanowana i zrealizowana akcja UBK odbiła się szerokim echem w samej III Rzeszy. I

wywarła spore wrażenie na samym Heinrichu Himmlerze. Osobiście zainteresował się on tą sprawą, pełen niepokoju, że w odległości 60 km od „Wilczego Szańca” – tajnej kwatery Hitlera – rajdy na teren Rzeszy urządzały partyzanckie „bandy”.

RAMIĘ W RAMIE Z AK

Działania wojskowe były podporządkowane celom politycznym. Bolesław Piasecki największą uwagę przywiązywał do polskich ziem wschodnich. Uważał, że niezbędne jest jak najszybsze zademonstrowanie przynależności tych terenów do Polski i przejście do czynnej akcji partyzanckiej. Wyjście w pole oddziałów UBK miało być militarnie skierowane przeciwko Niemcom, a politycznie przeciw ZSRR. Dlatego też w październiku 1942 r. zorganizowana została pierwsza wyprawa za Bug w okolice lasów Sterdyńsko-Ceranowskich. Inicjatywa ta poniosła jednak fiasko i przyniosła znaczne straty. Podobnym rezultatem skończyła się druga wyprawa w marcu 1943 r – nieprzygotowana do trudnych warunków terenowych młodzież warszawska poniosła spore straty. Tzw. „wyprawa sterdyńska” była klęską zamierzeń Piaseckiego i w efekcie przyspieszyła ostateczne scalenie z Armią Krajową w sierpniu 1943 r.

Pomimo rozbieżności, dzięki długotrwałym negocjacjom KN uzyskała zgodę AK na zachowanie własnej struktury terenowej i skupienie się na działalności na wschodnich rubieżach Rzeczypospolitej. Część oddziałów Piaseckiego została przydzielona do Nowogrodzkiego Okręgu AK, gdzie oprócz Niemców przyszło toczyć walki z sowiecką partyzantką. Piasecki uważał, że jednym z celów Polski w tej wojnie powinno być rozbicie Rosji i oddzielenie się od niej pasem państw buforowych. Konfederacja Narodu przystąpiła też do Społecznego Komitetu Antykomunistycznego utworzonego 26 października 1943 r. wobec sukcesów ZSRR na froncie wschodnim i rozwoju Polskiej Partii Robotniczej. Sam Piasecki przewidywał, że sowiecka okupacja potrwa tylko parę miesięcy, gdyż konflikt pomiędzy Związkiem Sowieckim a USA uważał za nieunikniony.

Piasecki poparł plan akcji „Burza” nie widząc lepszego rozwiązania w tamtym czasie. Jego oddziały wzięły udział w operacji „Ostra Brama”, stawiającą sobie za cel opanowanie Wilna przed Armią Czerwoną. Po zakończeniu walk o Wilno, ostrzeżony o możliwości aresztowania przez NKWD Piasecki, wraz z częścią podległych ludzi, postanowił przedostać się do Warszawy. Od kilku dni trwało tam powstanie. W walkach w stolicy brało udział ok. 200 żołnierzy Konfederacji Narodu rozrzuconych po wielu oddziałach, m.in. w batalionie „Miotła”, „Czata 49”, Zgrupowaniu „Radosław” czy pułku „Baszta”. Jednak siły dowodzone przez Piaseckiego nie zdołały sforsować Wisły i przedostać się do walczącej stolicy.

Smutnym epilogiem działalności Konfederacji Narodu było aresztowanie Piaseckiego przez NKWD w nocy z 11 na 12 listopada 1944 r. Lider KN został zdradzony przez jednego z żołnierzy Uderzeniowych Batalionów Kadrowych.

PODSUMOWANIE

W latach wojny Konfederacja Narodu za cel nie stawiała sobie samą walkę zbrojną. Walczono również piórem. KN wydawała szereg organów prasowych. Grupa twórców skupiona wokół pisma „Sztuka i Naród” podjęła się zadania uczynienia z Polski nie tylko mocarstwa pod względem militarnym, ale także kulturalnym. KN dysponowała nieproporcjonalnym do swej wielkości potencjałem intelektualnym, grupując tak wybitne jednostki jak: Tadeusz Gajcy (ostatni redaktor „Sztuki i Narodu”), Andrzej Trzebiński, Zdzisław Stroiński i Wojciech Mencel. Swoją twórczością stworzyli etos żołnierzy Uderzeniowych Batalionów Kadrowych, mający być pomocny w realizacji idei Imperium. Najdobitniej widać to na przykładzie pieśni UBK:

„To wymarsz Uderzenia i mój (mój i mój)
W ten ranek tak słoneczny piosenka nasza brzmi
Słowiańska ziemia miękka poniesie nas na bój –
Imperium gdy powstanie to tylko z naszej krwi”

Konfederacja Narodu nie należała do najliczniejszych organizacji konspiracyjnych w okupowanej Polsce. Jednakże swoim unikalnym i rozpalającym umysły przede wszystkim młodzieży inteligenckiej programem geopolitycznym zyskała grono wiernych i gotowych do najwyższego poświęcenia członków.

Należy podkreślić, że oddziały Uderzeniowych Batalionów Kadrowych jako pierwsze podjęły otwartą walkę z niemieckim okupantem. Pomimo niepowodzenia tego przedsięwzięcia, zaznaczono obecność polskich oddziałów na wschodnich terenach, dotychczas oddzielonych szczelną zasłoną od opinii publicznej. Dzięki swoistej ekwilibryście politycznej Piasecki zajmował niepodważalną pozycję wodza, nieporównywalną z innymi podziemnymi organizacjami. Utworzona przez niego w warunkach powojennych koncesjonowanej organizacji katolickiej PAX, znalazło się wielu jego wojennych współpracowników z Konfederacji Narodu.

Autorstwo: Daniel Wójtowicz

Źródło: Histmag.org

Licencja: [CC BY-SA 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/)

BIBLIOGRAFIA

1. Dudek Antoni, Pytel Grzegorz, Bolesław Piasecki. „Próba biografii politycznej”, wyd. Aneks, Londyn 1990.
2. Kobylańska Zofia, „Konfederacja Narodu w Warszawie”, wyd. Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1999.
3. Krajewski Kazimierz, „Uderzeniowe Bataliony Kadrowe 1942-1944”, wyd. PAX, Warszawa 1993.
4. Malinowski Kazimierz, „Tajna Armia Polska”, Znak, Konfederacja Zbrojna. Zarys genezy, organizacji i działalności, Warszawa 1985.